

VN/17575/2021

Lausunto lähetetään lausuntopalvelun kautta, joten muotoilut eivät näy lopullisessa tekstissä.

Lausunto hallituksen esityksestä SORA-säännösten muuttamisesta

Yleiset huomiot esitysluonnoksesta

Suomen ylioppilaskuntien liitto (SYL) kiittää mahdollisuudesta lausua hallituksen esityksestä SORA-säännösten muuttamisesta.

SYL kannattaa SORA-lainsäädännön uudistamista, sillä nykyiseen sääntelyyn liittyy lukuisia epäselvyyksiä. SORA-tutkinta on kaikille osapuolille henkisesti raskas prosessi, jossa korkeakoululla on mahdollisuus puuttua opiskelijan sivistyksellisiin perusoikeuksiin. Prosessin käynnistämässä, läpiviennissä tai aiheuttamissa jatkotoimenpiteissä ei ole tilaa liialliselle tulkinnanvaraisuudelle. SYL korostaa lausunnossaan opiskelijan oikeusturvaa sekä tarvetta tukeen SORA-tutkinnan aikana ja sen jälkeen.

SYL pitää SORA-lainsäädännön laajentamista koskemaan aloja, joissa työskennellään iäkkäiden ja vammaisten ihmisten kanssa perusteltuna turvallisuussyistä. SYL kuitenkin muistuttaa, että SORA-säännöksillä puututaan opiskelijoiden perusoikeuksiin, ja että niiden tiukentamiseen tulisi aina suhtautua asian painavuuden vaatimalla varovaisuudella.

SORA-tutkinnan vireille tulon määritelmä

SYL pitää SORA-tutkinnan tarkemman vireille tulon määrittelemistä tarpeellisena ja kiittää opiskelijan oikeusturvaa parantavasta muutoksesta. Opiskeluoikeuden peruuttamista koskevan tutkinnan käynnistyessä puututaan opiskelijan perusoikeuksiin, eikä tutkinnan alkamiseen voi liittyä epäselvyyttä opiskelijan tai yliopiston näkökulmasta.

Hakijan velvollisuus antaa hakuvaiheessa tieto korkeakoululle vireille tulleesta SORA-tutkinnasta ja korkeakoulun tiedonsaantioikeus vireille tulleesta tutkinnasta

SYL tunnistaa potentiaalisesti ongelmaksi sen, että opiskelijat siirtyvät oppilaitoksesta toiseen kesken SORA-prosessin välttääkseen opiskeluoikeuden peruuttamispäätöksen saamista. SYL suhtautuu kuitenkin kriittisesti hakijan tiedonantovelvollisuuteen ja yliopiston tiedonsaantioikeuteen vireille tulleesta SORA-tutkinnasta. Opiskelijan perusoikeuksien näkökulmasta olisi ongelmallista, jos tulevaisuudessa yliopistot voisivat tiedonsaantioikeuden johdosta tehdä opiskelijavalintapäätöksiä kesken jääneiden SORA-tutkintojen perusteella. Kesken jääneestä SORA-tutkinnasta ei ole annettu

päätöstä opiskelijan soveltuvuudesta alalle, ja on kyseenalaista, millaisia johtopäätöksiä yliopisto voi tehdä opiskelijavalinnan yhteydessä tämän tiedon perusteella.

Osallistumisoikeuden epäminen ja opiskeluoikeuden pidättäminen

SYL suhtautuu kriittisesti mahdollisuuteen evätä osallistuminen käytännön tehtäviin tai harjoitteluun. Huumausainetestauksen kriteerit ovat nykyisessä muodossaan korkeakouluille epäselviä, joten mahdollisuus evätä osallistumisoikeus huumausainetestauksen perusteella on opiskelijoiden oikeusturvan näkökulmasta kestävä ratkaisu. Myös muissa tapauksissa ei saisi olla liikaa tulkinnanvaraa osallistumisoikeuden epäamisen perusteissa. SYL katsoo, että mikäli mahdollisuudesta opiskeluoikeuden epäamiseen säädetään, tulisi selkeyttää kriteeristöä, jonka perusteella päätös tehdään.

SYL suhtautuu myös kriittisesti osallistumisoikeuden eväämispäätöksen siirtämiseen yliopiston hallitukselta rehtorille. SORA-tapaukset ovat harvinaisia, ja niissä puututaan opiskelijan perusoikeuksiin, joten katsomme, että on oikeasuhtaista käsitellä osallistumisoikeutta yliopiston hallituksessa.

Lakiehdotuksessa laiksi ammatillisesta koulutuksesta annetun lain muuttamisesta 85 b § veloitetaan oppilaitosta ilmoittamaan oppivelvolliselle sekä hänen huoltajalleen ennen eronneeksi katsomista. Lakiehdotuksessa laiksi yliopistolain muuttamisesta ei kuitenkaan ole vastaavaa kirjausta. SYL katsoo, että yliopisto-opiskelijoilla tulisi myös olla oikeus ilmoitukseen opiskeluoikeuden menettämisestä.

Korkeakoulun jälkiohjausvelvoite

SYL kannattaa korkeakoulun jälkiohjausvelvoitteen kirjaamista lakiin, ja kiittää merkittävästä parannuksesta opiskelijan oikeuksiin SORA-prosessin yhteydessä. Peräänkuulutamme kuitenkin ohjauksen toimeenpanon tärkeyttä. Jälkiohjaus on syytä hoitaa monialaisessa yhteistyössä YTHS:n, kunnallisten ja hyvinvointialueiden palveluiden sekä korkeakoulun omien tukipalvelujen, kuten opinto- ja uraohjauksen kanssa. Jälkiohjauksen laatu on pystyttävä varmistamaan, jotta opiskelijalle voidaan taata sujuva siirtyminen uusiin opintoihin sekä muiden tarvittavien palveluiden piiriin.

SYL korostaa jälkiohjauksen laadun tärkeyttä, sillä SORA-prosessin läpikäyminen on opiskelijalle leimaava kokemus, joka voi heikentää opiskelumotivaatiota merkittävästi. Vaikka siirto uuteen tutkinto-ohjelmaan onnistuisikin, voi opiskelija menettää kertaheitolla tulevaisuuden suunnitelmansa ja opiskelutovereista muodostuneen tukiryhmänsä peruuttamispäätöksen yhteydessä. Opiskelija voi myös olla jo valmiiksi haavoittuvassa asemassa etenkin, mikäli SORA-prosessi on käynnistetty esimerkiksi huumausaineriippuvuusepäilyn vuoksi.

Huumausainetestausprosessi

SORA-hankkeen loppuraportissa nostettiin esille huumausainetestausprosessi heikoiten toimivana osana SORA-lainsäädäntöä. Korkeakoulut toivoivat selkeyttämistä huumausainetestauksen kriteereihin. SYL katsoo, että sosiaali- ja terveysministeriön ja opetushallituksen SORA-oppaiden sisältöjä on päivitettävä huumausainetestauksen kriteerien osalta. Opiskelijan oikeusturvan kannalta on varmistettava, ettei yliopistoissa ole epäselvyyttä siitä, millaisissa tilanteissa voi määrätä opiskelijan huumausainetestiin.

Opiskelijan oikeusturvalautakunnan lakkauttaminen

SYL suhtautuu varauksella opiskelijan oikeusturvalautakunnan lakkauttamiseen ja SORA-päätösten muutoksenhaun siirtämiseen hallinto-oikeuteen. SYL katsoo, että opiskeluoikeuden peruuttamispäätöksen saaneilla opiskelijoilla on oikeus valitukseen elimessä, jossa on opiskelijaedustus. Kannamme lisäksi huolta valitusten käsittelyaikojen pitenemisestä muutoksenhaun siirtyessä hallinto-oikeuteen, sillä opiskelijoiden toimeentulo on usein riippuvainen opintojen etenemisestä. Opiskelijoiden näkökulmasta on myös huomionarvoista, että valittaminen oikeusturvalautakuntaan on maksutonta ja hallinto-oikeuteen maksullista. Tunnistamme kuitenkin, että muutoksenhaun siirtäminen hallinto-oikeuteen voi muuten lisätä käsittelyn laatua.

Muita huomioita esitysluonnoksesta

SYL kannattaa yliopistojen velvoittamista ilmoittamaan Valviralle SORA-tutkinnan päättymisestä ja kiittää opiskelijoiden oikeuksia edistävästä muutoksesta. SYL kannattaa myös muutosta, joka mahdollistaa opiskelijan siirtämisen uuteen tutkinto-ohjelmaan vasta opiskeluoikeuden peruttamispäätöksen saamisen jälkeen ja kiittää opiskelijoiden oikeusturvaa parantavasta muutoksesta.

Suomen ylioppilaskuntien liitto (SYL) ry

Konstantin Kouzmitchev
Puheenjohtaja

Sonja Raitamäki
Päsihteeri

Lisätiedot:

Koulutuspolitiikan asiantuntija Nikolas Bursiewicz, 041 515 2230, nikolas.bursiewicz@syl.fi